

К. б. н. Житова О.П.

**Державний агроекологічний університет
СТАН ВИВЧЕННЯ ТРЕМАТОДОФАУНИ МОЛЮСКІВ НА
ТЕРИТОРІЇ ЖИТОМИРСЬКОГО ПОЛІССЯ,
ВОДОЙМИ ЛУГІНСЬКОГО РАЙОНУ**

Зміни екологічних умов спричинених природними чинниками та значним впливом антропопресії призводять не тільки до зрушень структурно – функціональної організації молюсків, а й обумовлюють саме існування пасовищних водойм як таких [2, 4, 6]. Зазначені зміни, відповідно, будуть визначати характер інвазії молюсків партенітами і личинками трематод, а також впливати на взаємовідносини в системі паразит - хазяїн вцілому.

Враховуючи, що одним із актуальних напрямлень в екологічній та фауністичній паразитології є вивчення паразитів безхребетних [5], мета нашої роботи полягала у визначенні паразитофауни молюсків пасовищних водойм Житомирського Полісся, зокрема, в межах Лугинського району, за сучасних екологічних умов.

Матеріалом для досліджень слугували молюски родини *Lymnaeidae* [1], зібрані в р. Конівка (с. Глухова), р. Кремно (с. Кремно), ставку (с. Нові Новаки). Зібрано та досліджено 2340 екз. молюсків.

Встановлено, що протягом 2004 – 2005 рр. малакофауна обстежених водойм у видовому відношенні була одноманітною.

На період дослідження зареєстровано 8 видів трематод, які належать до 5 родин (табл. 1). Згідно літературних джерел [3], в табл. 2 представлено види дефінітивних хазяїв трематод, личинки яких виявленено в молюсках родини *Lymnaeidae* водойм Лугинського району.

Необхідно відзначити, що випадки несправжнього паразитизму, повідомлення про які представлено в працях А.П. Стадниченко [7, 8], в наших дослідженнях не відмічено.

Таблиця 1

Видовий склад трематод у молюсках родини *Lymnaeidae*
Житомирського Полісся (в межах Лугинського району)

Вид молюска	Родина, вид трематод
<i>Lymnaea stagnalis</i>	Родина Echinostomatidae Echinostoma revolutum (Frohl.) Echinoparyphium recurvatum (Linst.) Родина Plagiorchidae Opisthioglyphe ranae (Froel.) Родина Schistosomatidae Trichobilharzia ocellata (La Val.)
<i>L. fragilis</i>	Родина Echinostomatidae Echinostoma recurvatum (Linst.) Родина Plagiorchidae ✓ Opisthioglyphe ranae (Froel.)
<i>L. auricularia</i>	Родина Plagiorchidae Cercaria stylosa (Linst.)
<i>L. corvus</i>	Родина Plagiorchidae Opisthioglyphe ranae (Froel.)
<i>L. palustris</i>	Родина Echinostomatidae Hypoderaeum conoideum (Bloch.)
<i>L. atra</i>	Родина Notocotylidae Notocotylus seineti (Fuhrm.)
<i>L. truncatula</i>	Родина Fasciolidae Fasciola hepatica L.
<i>L. subangulata</i>	Родина Fasciolidae Fasciola hepatica L.

Дефінітивні хазяї трематод, виявлених у моллюсках водойм
Лугинського району

Родина, вид трематод	Дефінітивні хазяї (ряд, вид)
<i>Родина Echinostomatidae</i> <i>Echinostoma revolutum</i> (Frohl.)	<i>Ряд Anseriformes</i> Cygnus olor; C. cygnus; Anser anser; Anser anser dom.; Anas platyrhynchos; A. platyrhynchos dom.; A. crecca; A. strepera; A. penelope; A. querquedula; A. clypeata; Aythya ferina; A. nyroca; Mergus albellus; M. serrator;
	<i>Ряд Galliformes</i> Gallus gallus dom.;
	<i>Ряд Gruiformes</i> Porzana porzana; Fulica atra;
	<i>Ряд Charadriiformes</i> Numenius arquata; Limosa limosa; Larus ridibundus; L. minutus; Vanellus vanellus;
	<i>Ряд Columbiformes</i> Streptopelia turtur;
	<i>Ряд Passeriformes</i> Corvus cornix; C. frugilegus; Turdus merula;
	<i>Ряд Carnivora</i> Canis familiaris; Felis catus dom.;
	<i>Ряд Rodentia</i> Ondatra zibethica; Arvicola terrestris;
	<i>Ряд Anseriformes</i> Anser anser dom.; Casarca ferruginea; Anas platyrhynchos; A. platyrhynchos dom.; A. crecca; A. acuta; A. querquedula; Aythya nyroca; A. fuligula; A. marila;
	<i>Ряд Galliformes</i> Gallus gallus dom.;
	<i>Ряд Charadriiformes</i> Vanellus vanellus; Limosa limosa; Larus ridibundus; Chlidonias nigra; Sterna hirundo; S. albifrons;
	<i>Ряд Anseriformes</i> Anser anser dom.; Anas platyrhynchos; A. platyrhynchos dom.; A. crecca; A. querquedula; A. strepera; Aythya nyroca; A. ferina; Netta rufina;
<i>Echinoparyphium recurvatum</i> (Linst.)	

Продовження таблиці 2	
Hypoderaeum conoideum (Bloch.)	<i>Ряд Galliformes</i> Gallus gallus dom.;
<i>Родина Plagiorchidae</i> Opisthioglyphe ranae (Froel.)	<i>Ряд Caudata</i> Triturus vulgaris; Bombina bombina; Bufo bufo; B. viridis; Hyla arborea; Rana ribidunda; R. lessonae; R. arvalis; R. temporaria; <i>Ряд Squamata</i> Natrix natrix; Vipera berus; V. ursine;
Cercaria stylosa (Linst.)	невідомі
<i>Родина Schistosomatidae</i> Trichobilharzia ocellata (La Val.)	<i>Ряд Anseriformes</i> Cygnus olor; Aythya ferina;
<i>Родина Notocotylidae</i> Notocotylus seineti (Fuhrm.)	<i>Ряд Anseriformes</i> Anas platyrhynchos; Somateria mollissima; <i>Ряд Rodentia</i> Clethrionomys glareolus
<i>Родина Fasciolidae</i> Fasciola hepatica L.	<i>Ряд Rodentia</i> Myocastor coypus; <i>Ряд Lagomorpha</i> Oryctolagus cuniculus; Lepus europaeus; <i>Ряд Artiodactyla</i> Bos taurus; Ovis aries; Capra hircus; Sus scrofa; <i>Ряд Perissodactyla</i> Equus caballus; <i>Ряд Primates</i> Homo sapiens.

Отже, вивчення та облік личинок трематод дасть можливість прогнозувати та отримувати дані щодо поширення потенційно небезпечних трематодозів свійських водоплавних птахів, дрібної та великої рогатої худоби в сучасних екологічних умовах.

Література:

1. Житова О.П., Астахова Л.Є., Бурлак Л.В., Шимкович О.Д. Біорізноманітність ставковиків Житомирського Полісся // Еколого – функціональні та фауністичні аспекти дослідження молюсків, їх роль у біоіндикації стану навколишнього середовища: Зб. наук. пр. – Житомир: Вид – во ЖДУ ім. І. Франка, 2006. – С.91 – 93.

2. Калабеков А.Л., Нафиева И.А. К анализу причин паразитологической ситуации // Тез. докл. IX съезда Всесоюз. об – ва гельминтологов. - М., 1986. – С. 72 – 73.

3. Каталог гельминтов позвоночных Украины. Трематоды наземных позвоночных / За ред. Н.И. Искова, В.П. Шарпило, Л.Д. Шарпило, В.В. Ткач. - К., 1995. – 93 с.

4. Кузьмович Л.Г. К вопросу о ёмкости моллюсков относительно личинок трематод // Материалы 1 – го симпоз.” По болезням и паразитам водных беспозвоночных ”. – Львов., 1972. – С.43 – 45.

5. Соколова Ф.М., Вагин В.Л. Строение эпителия моллюска – хозяина как фактор, определяющий возможность проникновения мирацидиев печёночной двуустки // Материалы 1 – го симпоз.” По болезням и паразитам водных беспозвоночных ”. – Львов., 1972. – С.77 – 80.

6. Стадниченко А.П. Стан гідромережі Житомирського Полісся // Вісн. Житомир. пед. ун – ту. – 2001. – Вип. 8. – С. 85 – 94.

7. Стадниченко А.П. Особливості взаємодії популяцій трематод у симбіоценозах прісноводних молюсків // Вісн. Житомир. пед. ун – ту. - 2005. – Вип. 24. – С. 290 – 293.

8. Стадниченко А.П. Lymnaeidae и Acroloxidae : Методы сбора и изучения, биология, экология, полезное и вредное значение : Монография. – Житомир: Рута, 2006. – 168 с.